

LJUBLJANSKI ČASNIK.

St. 75.

V petik 19. Kimovca.

1851.

Povabilo na naročbo.

S prvim dnevom Kozoperska tekočiga leta se začne nova naročba na časopis „Ljubljanski Časnik.“

„Ljubljanski Časnik“ izhaja vsak teden dvakrat in sicer vtorik in petik. Predplačuje se za četert leta 1 gold. 30 kr. če se časopis v tiskarnici Jožefa Blaznika prejema. Plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znesse pa za četert leta 1 gold. 45 kraje, Dopisi naj se pošiljajo v tiskarnico Jožefa Blaznika.

Pisma, v katerih se naročnina pošilja, se morajo po novih postarrah frankirati.

V Ljubljani 11. septembra 1851.

Dragotin Melcer, odgovorni vrednik.

Založnik in tiskar Jožef Blaznik.

Vradni del.

Danes bo XLVI. del, III. tečaja 1851, deželnega zakonika in vladnega lista za krajsko kronovino izdan in razposlan.

Zapopade pod št. 300. Najvišji kabinetni dopis Nj. V. cesarja predsedniku ministrov dne 20. Avgusta 1851, s katerim se ustanovi pomen in obsežek odgovornosti ministerstva, in tiste odločbe, ki se iz tega za njega dolžnosti in prihodnjo postavljenje podajo. — Št. 301. Najvišji kabinetni dopis Nj. V. cesarja predsedniku ministrov 20. Avgusta 1851, s katerim se naznanijo ministerstvu tiste premembe, ki so se v postavljenju in ustanovili derž. svetovavstva storile. — Št. 302. Najvišji kabinetni dopis Nj. V. cesarja predsedniku ministrov 20. Avgusta 1851, s katerim se tajistemu naznanijo (pod št. 194 derž. zakonika natisnjeni sklepi zastran odgovornosti in prihodnega postavljenja ministerstva, in več prememb o postavljenju in ustanovili (statutu) derž. svetovavstva ustanovi. — Št. 303. Najvišji kabinetni dopis Nj. V. cesarja predsednikov ministrov 20. Avgusta 1851, s katerim se mu naroči, vkupno s predsednikom derž. svetovavstva, mnenje podati čez to, kako bi se imelo posvetovanje glede na obstanek in izpolnjivost ustave 4. Marca 1849 začeti.

Ljubljana 19. septembra 1851.

Od c. k. vredništva deželnega zakonika in vladnega lista za Krajsko.

16. septembra 1851 je bil XLV. del, III. tečaj deželnega zakonika in vladnega lista izdan in razposlan, ki zapopade:

Spisek od c. k. kupčijskega ministerstva 22. Julija 1851 podeljenih privilegij. — Razpis c. k. kupčijskega ministerstva 21. Julija 1851. Podaljšanje mnogih privilegij. — Razpis c. k. kupčijskega ministerstva 23. Julija 1851. Vgasnjenje Henrik Vikomte de Ruolzove privilegij. — Spisek od c. k. kupčijskega ministerstva 31. Julija 1851 podeljenih izklenivnih privilegij. — Ukaz ministerstev notranjih zadev in pravosodja 28. Julija 1851, s katerim se izda razlaga in dopolnitev zastran tega kako gre odločbe §. 92 organske postave za žandarmerijo 18. Januarja 1850 (št. 19 derž. zak.) glede na izmero talij in premij izpeljavati. — Razpis denarstvinega ministerstva 13. Avgusta 1851, zastran ustanovitve dnarstvih (financnih) prokuratur. — Ukaz ministerstva pravosodja 16. Avgusta 1851, s katerim se, v izpeljavo postavnih predpisov čez prejemšine prič, zvedenih mož, tolmačev, zagovalnikov in porotnikov v kazenski ravnavi,

dajo natanjéneje odločbe čez dobo napovedi, kakor tudi čez izplačanje teh prejemšin. — Ukaz ministra notranjih zadev 19. Avgusta 1851, s katerim se v Berlinu izhajajoči časnik „constitutionelle Zeitung“ prepove. — Ces. patent 22. Avgusta 1851, s katerim se odpravi vstanova narodne straže, in se privoli v prenarodbo kardél mestnjanov in strelcov.

Nevradni del.

Kaka bi se dala v vsaki soseski bukvarnica napraviti.

Pod tem naslovom prinesejo „Novice“ leta 1849 imeniten sostavek, ki je tudi za današnje dne tako primerin, da nam se nič bolj prav ne zdi, kakor to reč, ki je že takrat mnogo sočutja obudila, še enkrat zdaj, ko je v njej spet vse vtihnulo, ponoviti in imenovani sostavek natisnuti:

Pod napisam „Kako bi se dala v vsaki soseski na Českim bukvarnica (Lesebibliothek) napraviti? smo brali v 5. zvezku t. I. nemškega časopisa „Slawische Centralblätter“ pomina vredin sostavek, ki ga je slavni vrednik sam spisal, in kteriga nekoliko okrajšaniga tudi mi svojim bravcam v svobodnim prestavku podamo s prošnjo, de bi rodoljubi tudi na Slovenskim to imenitno reč prevdarili, pretresli in v Novicah, ki so omikanju našiga prostiga naroda namenjene, svoje misli in svete na znanje dali. Noben rodoljub ne bo tajil koristnosti tacih naprav, tedej bi bilo prav, če bi se pogovorili, kako bi se dale nasvetovane bukvarnice tudi pri nas napraviti? Poslušajmo: kaj gosp. Dr. Jordan zastran bukvarnic po Českim piše:

„Novo prerajeno avstrijansko cesarstvo se od dne do dne terdneji vstanuje, vojske so večidel dokončane, in primere našiga cesarstva proti Nemčiji ne bojo posebnih prememb v domačiji vpeljale. Po vsim tem se je tedej čas približal, de tisti, ktere so lanjsko leto prekucijo stariga vladarstva začeli in podpirali, morajo zdej v djanji pokazati, de jih k temu ni gola razvujzdanost in razdjavnost gnala, ampak čista ljubezin do človeštva in prizadevanje, avstrijanske narode srečne storiti. Pravi rodoljub pa spozna, de vsaciga naroda narveči sreča se le s tem vstanovi, če se, kolikor je moč, vsaki človek v vednostih omika, de njegova glava bistrejši in njegovo serce zlahnejši postane. Neumen človek brez vednosti in siroviga, divjiga serca je sam sebi

na poti, de ne more tisto stopnjo blagostanja doseči, ktero bi s prebrisano glavo in blagim sercam lahko dosegel, — zraven tega pa je tudi svojim sosedam na poti, de jim združene moči manjka, ktera je potrebna v dosego viših namenov, za ktere nam tudi keršanska vera toliko lepih in veličanskih pomočkov deli. Kar od eniga neotesaniga in siroviga človeka velja, velja še v veči meri od celiga naroda. Zgodovina nas uči, de se slabo vede tistim narodam, ki v tamoti brez znanstva in vednosti tavajo.

Nar gotovši pomoček, naše ljudstvo v kratkim času omikati in jih v mnogih vednostih podučiti, so šole ali učilnice. To vsak človek spozna, ki ve, de vsakdanje in nedeljske šole niso koristne samo malim in odraslim otrokam, ki v šolo hodijo, ampak tudi vsim tistim, ki z otroci žive in od njih marsikej koristniga zvedo, kar ti iz šole prineso in jim povedo. Čeravno to ni veliko na enkrat, vunder le nekoliko zda, če se večkrat ponavlja. Tu in tam eno zernice — tu in tam ena iskrica — vse skupej pa je vunder veliko.

Tode šole po kmetih, ki le kaki dve leti terpe, so le podstava ali podlaga za prihodnji samo-uk. Noben človek, ki hoče s časom naprej iti, ne more brez branja in samo-uka shajati. Nej govore nasprotniki šol in učenja še toliko zoper šole in učenje, vunder le skušnja glasnejše govori kakor vsako tako puhlo obrekovanje, in ta skušnja nam kaže, de v deželah, kjer je ljudstvo bolj omikano in se z branjem peča, se obdeljujejo njive in senožeti z večim pridam, rokodelstva in fabrike si veliko več zaslužijo, in marsiktera nova in koristna reč se znajde, od ktere se neomikanimu ljudstvu še ne sanja ne.

De pa ljudstvo po lahki poti bukve za branje dobi, ni boljšiga pomočka, kakor de se po deželi bukvarnice napravijo. Na Českim se že davnej od teh naprav govori; sploh se dobrota tacih bukvarnic spozna — pa, ker po starim kopitu se ni veliko za ljudsko podučenje skerbelo, si tudi ta naprava ni mogla tako na noge pomagati, kakor so nekteri rodoljubi želeli. Posebno je vihar lanjskih prekucij priprave k vstanovljenju deželnih bukvarnic zadušil, de se v sili sto in sto družih reči še nihče ni zmenil za to tiho in ponižno stvarico. Kader orožje ropota, ni čas za poduk skerbeti. Zdej je prešel ta čas, in treba je, de se s povoljeno skerblijivostjo oberneemo k ti potrebi.

Dve reči ste potrebni v teh napravah, prvič: de se za terdno sklene, po kteri viži naj

bi se bukvarnice napravile, in drugič: de se pripomočki poišejo za napravo bukvarnic.

S pomočjo nekterih rodoljubov sim že zdej v stanu na znanje dati; de nam pripomočkov manjkalo ne bode; tedej bi bilo bolj od tega govoriti, po kateri viži naj bi se bukvarnice napravile?

Preden svoje mnenje v tem razodenem, moram nar poprej nekatere nasprotne misli zoper napravo bukvarnic pretresti. Nekteri nasprotniki pravijo: „Čmu bukvarnice, ker prosto ljudstvo bukev ne bere, ker jih brati ne zna, ali brati noče, ali časa zato nima?“ Tem odgovorimo: de je vse to le na pol res. Vsaki prosti kmet ali rokodelce zares ne zna brati, — kdo pa pravi, de bi mogel vsakdo brati? Če jih le veliko zna brati, je že dobro. Sej tudi vsi mestnjani ne bero. — De prosto ljudstvo brati noče, je gotova laž. Pomislite le, kako hrepene nekteri od lanjskiga leta po novicah, po spiskih, dobri in slabih! De je ljudstvo dosihmal pri nas malo malo bralo, kdo je tega kriv? Tisti, ki niso pisali, kar bi ljudstvo rado bralo! Za ljudstvo ni bilo pripravnih bukev, ali jih je le teško in po previsoki ceni dobivalo. Zato ni nič veselja do branja imelo. Dajte mu take bukve, ki ga brati mikajo, zavoljo lepih in koristnih podukov, ki jih v njih najde, in kmalo se bojo oživile želje po bukvah. — Nekteri pravijo: „kmet in rokodelce nimata časa, de bi brala; po teškem delu se rada oddahneti, in se ne bosta z braujem vkvarjala.“ Kdo pa pravi, de naj kmet in rokodelce ob delavnikih bereta? Nedelje in prazniki — in dolgi zimski večeri so pripravni in zadostni čas za branje po kmetih. Ob tacihih dnevih se pa časa ne manjka. In branje ni težavno delo, ampak je prijetno za poduk in kratek čas. Komur se brati ne poljubi, od tega gre misliti, de se mu tudi govoriti ne ljubih, — tacihi je pa le malo.

Vsi ti nasprotni govori sovražnikov ljudskega omikanja tedej nič ne veljajo za prihodnji čas in so le vzeti iz dosedanjih časov, v kterih se je mislilo, de kmet ni za družiga na svetu, kakor de brez pomislika po stari šegi njiv obdeljuje in tertu redi, kakor jo je Noe redil, de s živino na pašo hodi, in de mu od nič družiga vediti ni treba, kakor to, kar se mu storiti ukaže. Ti časi so minuli, in treba je, de se tudi kmetje zraven tega, de dobri kristjani ostanejo, povzdignejo na omikani stan.

Za omiko ljudstva skrbeti gre pred vsim tistim, ki se učeniki ljudstva imenujejo — in ti so gosp. duhovni in pa učitelji (šolmojštri); oni imajo nalogo, ljubezin ljudstva do branja zbujevati in jo zmirej bolj širiti. Pa, kakoršni so dosihmal dohodki duhovnov in učiteljev sploh bili, nihče ne more terjati, de bi oni zraven tega, de bi ljubezin do branja budili, tudi ljudstvu (knjige) bukve za branje kupovali. Kaj tacihi se nikakor ne more od duhovnov in učiteljev terjati, — zaloga bukev se mora po drugi poti napraviti, in od tega naj bo tu posebno govorjenje.

Pervo vprašanje je: kakošne knjige naj bi se dajale ljudskim bukvarnicam po deželi?

Visoko učene knjige, knjige le enostransko ali v političkih, duhovskih ali posvetskih rečeh zložene ne grejo v ljudske knjigarnice; sej bi jih tudi malo kdo porajtal. Poglavitni namen ljudske knjigarnice je podučenje, in sicer podučenje v tacihih rečeh, ktere 1) pripeljejo človeka v boljši stan, de si lože vsakdanji kruh služi, 2) pa v tacihi, ki razbistrijo um in omikajo in požlahtijo serce. Tu sëm segajo knjige po domače pisane in lahko umljive od kmetijskih, rokodelskih in sploh obertniških reči, — zgodovina domačiga naroda in tudi ptujih ljudstev, zemljopisi, napeljevanje k omikanimu zadržanju, — povesti mnogo-

verstniga zapopadka za poduk pa tudi za kratki čas brez pohujšljivih kvant. Veliko teh bukev bi moglo posebno za mladost pripravnih biti, zakaj prosto ljudstvo je, kar razvitek glave vtiče, otrokam ali popolnoma ali pa saj zlo enako. S tacihi bukvami se da zdej in prihodnjič nar več opraviti in doseči.

Postavimo, de imamo že take bukve — kako naj bi se pa po deželi razposojevale? Mislimo si faro, kjer je sedež soseskiniga odbora, šola i. t. d. Soseskina knjigarnica stoji pod višjim varstvom fajmoštra ali kaplana in je spravljena v pripravni hiši. Učitelj je njeni oskerbnik, ki razposojuje bukve dvakrat v tednu — postavimo ob nedeljah in sredah. Za branje ene knjige skozi en ali dva tedna naj se odrajta pol krajcarja. Vsaki domač zamore iz bukvarnice bukve na posodo vzeti; kateri pa ni domač, mora pa domač za-nj porok biti ali toliko denarja zastaviti, kolikor je knjiga vredna. Kar po ti poti v bukvarno denarnico pride, s tem naj se nove bukve omislijo. Učitelj ne bo za to opravilo nikakoršniga plačila terjal. De se bojo pa sosesčanje branja opomnili, naj ima učenik pravico in dolžnost vsaki teden in sicer v saboto trem nar pridnišim učencam v počastenje njih pridnosti eno knjigo brati dati. De bojo otroci zbrane bukve spet nazaj odrajtali, bojo umni in pošteni starši sami skerbili, in če so premožni, bojo radi tudi pol krajcarja za-nje v bukvarnico odrajtali.

Po ti poti scer se o pervih tednih ne bo veliko bukev bralo, ker se bojo le kaki 3 otroci z bukvami razveselili in k daljnimu branju obudili. So bile pa na posodo dane bukve pametno izbrane in če so otrokam dopadle, bojo ti tudi svojim bratom in sestram ali svojim staršam posamesne verste iz njih brali, ki so jim nar bolj dopadle, in tako bojo tu in tam tudi pri teh vžgali ljubezin do branja.

Če se o pervim mescu le ena ali dve družini ene fare bravniči pridobite, je dobra reč že na terdim, če se gosp. fajmošter ali kaplan in pa učitelj tega majhniga truda ne vstrašijo.

Če imamo v začetku tudi ravno malo pripravnih bukev, se bojo s skerbjo pravih rodoljubov bukvarnice scasama že pomnožile in dobra volja naših duhovnov in učiteljev, ki so si svojiga visociga poklica zvesti in ki ne mislijo, de so z opravilam svoje vsakdanje duhovske ali šolske dolžnosti že vse storili, kar jim njih imenitni stan na deželi naloži, bo vse zadržke in protinstva premagala in nezrečeno koristni sad rodila v povzdigo prave človeške blažnosti!

(Konec sledi.)

Austrijsko cesarstvo.

Koroško.

Začasni gimn. učitelj, gosp. Jernej Francel spisuje neko knjižico za slovenske šole: „Nazorništvo“ (ogledvno naučevanje, Anschauungsunterricht). Naj dalje u dveh mescih bode gosp. Francel to svojo delo dogotovil. Slišimo, da bi ga že bil davno dokončal, ako bi se ga bil upal izdati. Bodi pozdravljena za naše novo osnovane šole neobhodno potrebna knjiga; našim šolam je dosada najbolj menjkalo nazorništvo alj ogledavno naučevanje. Naše vis. ministerstvo gleda to zboljšati, gleda vis. šolski nauk na nazorništvo zidati. Slava mu: s tim nastane za naše šole nova — boljša doba! —

Štajarska.

Iz Celja se piše v Novice. 1. dan t. m. so se začele zopet porotne sodbe pri nas. Perva, ki je med zatoženci na versto prišla, je bila

Maria Weber, 31 let stara, neomožena héi kmečkih starišev iz Rogosnic v Slovenskih Goricah doma, éversto deklet, pa precej bedastiga obraza. Bila je obdolžena, da je svojiga nezakonskiga 17 dni stariga otroka tako na vogel postelje bila, da je revée o 3 — 5 dneh umerlo. Ali po dopernešenim hudodelstvu ji ne da vest nikjer pokoja več; pravi, da je nekaj storila, da ne more nikdar zveličana biti; poslednjič se gre sama sebe zatožiti. Sodija ukaže otroka, ki je že pred 5 tednih pokopan bil, izkopati; zdravniki najdejo na čepini zares razpokljino, ki je bila smerti otroka kriva. Ona vse na tajno obstoji ter pravi, da že od mladih nog ni nikdar malih otrok terpeti mogla, in da je, ko je še v drugim stanu bila, že smert svojimu otroku namenila. Dosihmal je lepo in pobožno živela; bila je tudi zvesta tovaršica tiste tercijske bratovšine černih molit. bukev, ktera se po slovenskim Štajarskim mende v škodo pravi pobožnosti, kakor ljulika med pšenico, preveč razširja. Bivši v drugim stanu je večkrat pri spovedi bila, ali hudič, kakor je rekla, ji je vedno branil, se greha nečistosti spovedati, in je terjal otroka samiga od nje; vedno se ji je zdelo, da jo derhal peklenskih duhov, kač in strahov obdaja in jo sili, naj otroka umori! — Deržavni pravdnik, slavnoznan g. dr. Mulej, ki je, naj bo v nemškimi ali slovenskim jeziku, kakor vstvarjen za mesto postavniga zastopnika, se je v pravdi oslepjene reve izverstno obnašal, in hudodelnica, čeravno ni popolnoma jasne pameti bila, vunder toliko razumno dokazal, da je dobro vedila, kaj je storila, ko je otroka ubila. Zagovornik, bistroumni g. dr. Forregger, pa si je krepko prizadeval dokazati, da hudodelnica bedasta nima toliko razuma, da bi se zamogla hudodelstva okriviti. Zaslišani zdravniki so jo scer slabe pameti in nabožne tužnosti bolno spoznali, vunder ji niso zdraviga prevdarka odrekli, po kterim je hudodelstvo dopernesla. (Ne moremo se pri ti priliki opombe zderžati, da naj bi v slovenskih porotah g. zdravniki svoje mnenja tudi v slovenskim jeziku naznavali, ker se od tolmača ne more terjati, da bi vse besede zdravniških umetnost razumel in jih posloveniti zamogel). Porotniki so zatoženo „krivo“ spoznali, da je otroka umorila; na to je bila po sodnikih k smerti obsojena; zdelo se je, da te razsodbe clo ni razumela. Vse okoljšine da so nam porok, da ji bojo éesar smertno kazin milostno prizanesli in jo v nepredolgo ječo spremenili, kar ji je bilo v tolažbo pred njenim odhodom tudi obljubljeno.

Avstrijska.

II. del občnega deržavnega zakonika in vladnega lista prinese sledeči ukaz ministerstva pravosodja 16. Avgusta 1851, veljaven od 1. Oktobra 1851 naprej za tiste kronovine, v kterih ima moč kazenske pravde red 17. Januarja 1850, s kterim se, v izpeljavo postavnih predpisov éez prejemsine prič, zvedenih mož, tolmačev, zagovornikov in porotnikov v kazenski ravnavi, dajo natanjéneje odločbe éez dobo napovedi, kakor tudi éez izplačanja teh prejemsin.

Da se odvernejo mnoge napake, ki iz tega izvirajo, da prič, zvedeni možje, tolmači, zagovorniki in porotniki svoje prejemsine (plačila) v kazenski ravnavi ali pravde prekasno napovedo, ne le glede na dajanje računov sodnij in na sklenitev zaznamkov éez stroške, ampak tudi pri iztirjevanju stroškov kazenske ravnave od tih podajo, ki se k njih povračilu obsodijo, najde ministerstvo pravosodja, na podlagi §§. 458 in 459 reda kaz. pr. 17. Januarja 1850 in §. 33 n. v. poterjenega predpisa 17. Avgusta 1850 št. 332 derž. z. sledeče zavkazati;

1. Priče se imajo za njim v postavi dovo-
ljene stroške poti in druge prejemšine, če po
njih prašati hočejo, precí po njih zaslišanju
ali najpozneje v 24 urah po tem, ko jih je
sodnija od sebe spustila, oglasiti; ako tega
ne store, se vzame, da se jih odpovedo.

Da bi pa vdeleženci zavoljo tega škode ne
terpeli, da za to odločbo ne vedo, se imatai-
sta na pismenih povabilih zapisati, če pa ni
bilo nobeno pismeno povabilo dano, naj jo sod-
nijska oseba, ki izpraševanje vodi, po dokon-
čanju taistega priči ustno razloži, in naj v
zapisniku zaznamva, da se je to zgodilo.

Prejemšine, za ktere se je priča o pravem
času oglasila, se ji imajo brez odloga plačati;
če bi se pa le-to ne moglo precí zgoditi, naj
se ji uredoma na dom pošljejo.

Ako se priči, ki ne stanuje v okolíšu sod-
nije samo za to ne morejo stroški za pot precí
plačati, ker ni izkazano, kako dalječ od sod-
nije precí da stanuje, mora sodnija sama po
okrajnem glavarstvu to daljavo pozvediti, in
po le-tem izmerjeno prejemšino priči poslati.

2. Zvedeni možje, ki niso v nobeni, der-
žavni ali občinski službi, imajo po členu VI
ukaza 17. Avgusta 1850 št. 332 derž. zak.
izmerjene prejemšine, če je mogoče, precí,
če pa ne, saj v 14 dneh po oddanem mnenju
za vgotovljenje (likvidiranje) napovedati, in
na to naj jih sodnijska oseba, ki komisijo za
izrečenje mnenja vodi, s tim pristavkom opom-
ni, da se bode po preteku te dobe mislilo, da
so se prejemšini odpovedali.

3. Ravno to velja tudi zastran tolmačev,
kteri niso v deržavni službi.

4. Ravno tako je treba stroške zagovarja-
nja, v §§. 26—28 ukaza 17. Avgusta 1850
zaznamvane, za ktere se prosi, da bi se na-
prej iz deržavnega zaklada plačali, najpo-
zneje v 14 dnevih tirjati; ko ti dnevi prete-
čejo, se zamore zagovornik s svojo tirjavo
samo na obdolženca obrniti.

5. Porotniki poslednjič se imajo v enaki dobi
po sklenjeni seji porote oglasiti za povračilo
stroškov poti, ki jim gre, in na to jih ima
predsednik porote z gori pod 1 in 2 omenje-
nim pristavkam opomniti.

Pod 2, 3 in 4 povedane prejemšine je treba
brez odlašanja vgotoviti in plačati.

* Cesarska denarna kovnica je predložila
te dni cesarju podobe noviga sreberniga de-
narja, ki se bo z obrazam cesarja kmalo ko-
vati začel.

Česka.

Na Českem se novega zajema ljudje obilo
vdeležujejo.

Ogerska.

Iz Arada se piše o strašnej povodnji, ki je
3. in 4. t. m. to mesto obiskala. Brezštevila
hiš se je podsulo in več ljudi je konec vzelo.

Sedmograško.

Na Erdeljskem je goveja kuga silno hudo
začela živino napadati. Samo v vasi Kutifalvi
je 150 goved poginulo.

Serbsko.

Slavni Vuk Štef. Karadžić je sbral i izdal
6000 serbskih prislovic. So že menda celo
razprodane; tukaj jih ni več dobiti. Njegova
učena in bistroumna hčer je pa 1000 najlep-
ših in naj bolj narodskih prislovic na němški
jezik prestavila in jih tudi, kjer je treba bilo,
razložila in razsvétila. Skoraj bodo na svetlo
prišle. Ludw. Avg. Frankel pravi u svojih:
„Guslah:“ to bode „ein willkommenes Ge-
schenk für die deutsche Literatur.“ —

Lombardo-beneško kraljestvo.

Telegrafiško naznanilo iz Tersta poroči, da
je njegovo veličanstvo, cesar že med vriskom

prebivavcev v Verono prišel, in da sta ga tje
spremila primorski poglavar in ban Jellačić.

Tuje dežele.

Bosna.

Iz Mostara pridejo sledeče novice: Ravno
je Omer paša v Mostar prišel. Sliši se, da
se tukaj ustavljajo vojaške novince nabirati,
zavolj tega je seraskier vojake sem poslal.
Znano je, da bi se bila imela tu avstrijska
poštna ekspedicija vstanoviti, al Omer pašatu
to ni bilo po volji, ker se bo redna turška
pošta tukaj napravila. Vendar je že namenje-
na ekspedicija v djanje stopila.

Francoska.

Med spisi, ktere je undan pariška policija
zasačili, so tudi taki, ki vstanove napravo
revolucijskih sodništev na Francoskem za vs-
mertenje reakcionarjev in vzetje premoženja.
Načert povlastenja vsih denarnic, razoroženja
deržavljanske brambe in oboroženja ljudstva
ji je tudi v roke prišel.

* Na Francoskem je nova policijska posta-
va izdana, ki o stanovanju tujcev ostre od-
ločbe zapopade. Vsak tujec, ki se hoče v
Parizu deržati ali dela iskati, se mora v treh
dneh pri policiji oglasiti, da se mu dovoli pre-
bivanje v Parizu. Se ve da med te tujce niso
tisti šteti, ki v opravljenih potvajo. Potem se
vsim tujcem zapove v 8 dneh na policijo priti
in svoje reči v red spraviti. Kdor se ne ogla-
si, bo moral čez mejo. — Od tistih, ki so bili
zavolj zakletbe zaperti, je 40 spet spuščenih
so pa povelje dobili, nanagloma francosko
zemljo zapustiti.

Spet je bil iz Pariza berzotek v Schweiza
v zadevah begunov poslan; francoska vlada
schweizarsko zavolj begunov silno pritiska.

Laška.

V Rimu so našli te dni po mnogih cerkvah
grozovite napise, ki žugajo papežu, kardina-
lam in duhovnim z moritvo.

* Nek zdravnik iz Neapolitanskega piše o
poslednjem potresu sledeče: Ko pridem — pravi
— na ravan terra della Moloste, slišim, da
je bil potres tukaj že mnogo bolj hud kakor
v Neaplu, vendar ni noben človek zavolj nje-
ga smerti storil. Pozneje slišim v Monte Ver-
de, da je 6 oseb v razvaline neke hiše za-
sulo in da je bilo ravno toliko ranjenih. Ker
so se potresi še pozneje ponavljali, so bili
ljudje hudo oplášeni; mnogi jih je iz vasi na
polje zbežalo, kjer so v kočah stanovali. V
Bovini in Ascoliu je bil potres še huji, mnogo
hiš se je moralo podreti, ker se je bilo hati,
da se bodo pogreznule. Ljudje so se zlo bali
in me prašali, če se potres ponavlja in če je
varno v hiši biti. — Celi okraj Baria je stra-
šno terpel, komaj je hiša v vasi, ki bi ne
bila škode terpela. Nemogoče je strah in rev-
šino ondašnjih prebivavcev popisati. V Basi-
licati je bil tudi v celem okraju hud potres.

Napola je vsa v razvalinah, ondašnje cer-
kve ni več. Nek prebivavec mi je pravil, da
je naglo razsutje mesta prebivavce tako oplaš-
ilo, da ni čez pol ure nobeden mogel pametno
govoriti. Noč in dan so prebivavci razvaline
razkopavali zasute ljudi spod njih spraviti. V
Rioneri je polovica mesta razrušenega. 120
oseb je tukaj ranjenih, nikdar pač ne bodem
bolj žalostnega stanja vidil, kakor tu. Vasi
Baville več ni. Po celem okrogu sim vidil
velike razpoke, ktere so hiše požerale. Nek
prebivavec mi je pripovedoval, da se mu je
zdelo, kakor da bi bil nekoliko časa po zraku
letel. Tu sem pridejo vojaki zasute izkopa-
vati; zrak je bil tukaj okužen. Ljudi ni bilo
skoraj nič več tukaj. Kaj pa čem od mesta

Melfi reči? Vsa javna poslopja, cerkve in 163
hiš leži v razvalinah, 98 drugih se hoče po-
greznuti in 180 hoče skupej pasti. Vojaki
so prišli, razvaline stran spraviti; čez 1000
mertvih so že skopali, ranjenih je čez 600.
Strašno je mesto pogledati, mnogo ljudi ga je za-
pustilo, drugi se derže pri razvalinah. Tudi
vas Ascoli je strašno terpela; 32 hiš je na
kup padlo. Zamoremo reči, da je o tej pri-
godbi 3000 ljudi ob življenje prišlo. Nazna-
nila od družih strani so pa še strašneja. Ni
dovolj taka nesreča. Hudobneži so se skupej
spravili in ropajo zapuščene hiše. 65 učenc-
cev v Melfi je pod razvalinami mertvih oble-
žalo. Da je toliko ljudi ob življenje prišlo,
je posebno iz tega spoznati, ker je bil potres
kmalo popoldne, ko so ljudje doma. Na necem
kraju, pravijo, je tudi jezero vstalo. Opo-
mina vredno je, da mesto Melfi leži na kraju,
kjer je bila nekđaj ognjobljavna gora.

Poljsko.

Čzas naznani, da se po Poznanskem Maz-
zinitove delnice zlo raznašajo.

* „Voss. Zeitung“ prinese iz gornjega Sle-
zkega u Pruskem kraljestvu sledeče novosti:
„Ljudstvo u tisučih in tisučih iz daljnih kra-
jev k misijam jezuitov hiti in želi slišati be-
sede sv. evangelia u polskem jeziku. Kardi-
nal in knezoškof Vratislavski (Breslav), pre-
svit. gospod Diepenbrok, prav ljubeznivo in
milo gleda in skerbi za polski narod u svojej
škofii: kolikor more pomnožuje polske duhov-
nike in učenike na polskih farah. K temu cilu
in koncu je u seminarjih vpeljal polski jezik,
ki je bil poprej čisto zanemaren. Tudi se prej
u Vratislavskej škofii nikolj niso obhajali praz-
niki sv. polskih patronov; sada je pa kardinal
zapovedal, da bi se prihodnjič stavili u cer-
kevno pratike (kalendre). Tako je tudi že
proglasil sveto Branislavo za Slezko patronka
in zapovedel, nje god vsako leto 7. septem-
bra najslavnije obhajovati. Visoko je to ljud-
stvo razveselilo; ono veselo zaupa, da bo pri-
šel zlati čas njegovega novorojenja. Zde se
da bi se imela spolniti beseda fajmoštra in de-
kana Talara iz Gleivice, ki je pred nekterimi
leti zamerl. Njemu je bilo namreč od vlade
naloženo povedati, na ktero vižo bi se zamo-
glo gornosilezsko ljudstvo ponemčiti. On je
povedal, kakor je najbolj znal in vedel, na
koncu pa vendar pristavil lete besede: „Ljud-
stvo gornosilezsko je bilo pod avstrijsko
vlado, pa vendar je ostalo polsko; bilo pod
gospodarstvom Čehov, pa vendar ni jenjalo
biti polsko, ravno tako stoji sedaj pod prusko
vlado, pa ono je polsko in ostane le polsko.“

(Běla.)

Turška.

Turška vlada si je tudi namenila telegrafe
napraviti, ki se bodo začeli skoraj delati.

Ljubljanski novičar.

Pretekli teden je bil v Ljubljani milostljivi
knezoškof Lavantinski g. Šlomšek, vedno bla-
gi in neutrudljivi podpornik prave omike slo-
venskiga naroda.

* Tudi mojster naših pesnikov, slavni Ko-
seski biva s svojimi ljubeznjivimi hčerkami že
več dni med nami.

* Mestni odbor je razglasil povabilo; naj
bi se premožni možje obilno vdeležili deržav-
niga zajema (Staatsanleihe), manj premožnim
pa je naznanil, da se pri g. Lambert Lukma-
nu zamore vsakdo tudi s 100 gold. imenova-
niga zajema in vsih dobičkov vdeležiti, ki so
s tem zajemam sklenjeni.

LEPOZNANSKI LIST.

Vladimir i Kosara.

(Dalje.)

Leno prehaja Vladimiru dan za dnevom, v neobičajnem domu. Iz junaških udov je bežala moč, i živi ogenj mladenskih let je ugašal, ker nima ne v djanji reje več, ne v upu. Merske smerti pričakuje, sedaj jedine resnice, on, ki je viharju enako po bojišči veršal; polja i planine, kakor oblake bistri sokol, meril. Še se včasih prešni plamen zbudi: plane na noge, napeta roka železno ključavnico stresa, v terdo steno buta, kakor bi se jeklo i kamen junaške pesti udati mogla; včasih odkupa pričakuje, al oprostjenja z mečem, ki se mu včasih tako blizo zdi, da uho nastavlja; pa kmalo zgine up mamljivi, kipeče serce upada, i gluha otožnost ga spet posede. Še se mu podaja vsaki dan od zgorej pusta jed, pičlo merjena; pa tudi ta mu je ostajala; skorej se je odnavadil jesti, le redkokrat, od lakote prisiljen, zavziva po trohico neslastnega obeda. Ali čuj! vrata krožijo — po stopnicah se bliža bobnenje nog — ključi rožljajo. Vladimirova ječa se odpre. Mladeneč, šumom oplasen, skoči na nogo; rabeljna si svest — merzla groza se mu razlije po udih. Ali v ječo stopita krasna bulgarska kneza; od carja, pravita da sta poslana; mu svobodo oznanit, i po-

davši mu starejši roko veli temnico zdajci zapustiti. Kot okamenel poslušal Vladimir te besede, katerih ni umel, roka se sama naproti stegne, ter odidejo iz gnjusnega kraja. Al ko pridejo iz nočnega zidovja, ter jih zopet beli dan objame, tu zmaga Vladimira ljubezen nebeške luči: na zeleno zemljo pade, moči studena tla solzami, oklepa z naročjem votlo sapo i poljublja stokrat prijazno roko; ki ga je iz mraka i groze na blagodajno svetlo solnce izpeljala. Privedosta ga v carske bele dvore, ter ga mnogim služabnikom izročista. V topli kopalji ga snažijo; eden brije, drugi ravna obleko. Iz carske riznice se prinese oprava; iz carskega hrama vino i pečenka. Ko je bil nemalo medle ude okreplil, ga napravijo kakor se spodobi tacemu vitezu, potomku staroslav- nih dedov, žeslonosnih kraljev. Car je med tem tudi ljubeznivej hčerki poročil; naj se pripravi, naj okiti; ker dojde imeniten gost, kteremu ima zlato vino služiti. Kako plane deklica, začuvši te besede — zakaj vedila je, komu — kako hiti, ukazuje berzim služabni- cam, kara, priganja, premeta obleko, samo dans zberljiva. Najdražje kamena, največše bisere jemlje, bagreno robo, svilo zlatom ve- zeno, oblači, dragoceno delo umetnih Gerkinj: na glavo pripenja zlat venec, iz koga je svetli demant, kakor solnce sijal. O kaka je bila tedaj, najdivnejša podoba z najlepšim kinčem

v zvezi! Čudo viditi! Ne bé se junak ster- menja ubranil, čeravno kamenterd, kdor bi jo bil tedaj pogledal!

Car pa ukaže Vladimira k sebi pripeljati. Trepečih kolen se bliža mladeneč, sodbo sli- šati i čuden stik prigodbe zvediti, ktere ni umel. Nizko se priklone, pred carja stopiv, poljubi skut i bele roke, i čaka molče. Ali car ga prijazno gleda; milo se mu zdi, ko vidi na junaku upadlo lice, ktero je od boja še živo pomnil. Smehljaše ga s desnico poboža, tako rekoč: „Bodi zdrav, hrabri junak! gosposko koleno!“ kakorsnega nimamo dans ne v bul- garskej zemlji, i mislim, tudi v serbskej ne. Ne boj se! čeravno se nad teboj nobeden ni tako pregrešil, ker me je gnala slepa strast s tvojim očetom, vitežkim Petrislavom, boj začeti, i tebi sedaj toliko krivico v ječi storiti. Tako nas škusnjave obsede! Al po- zabimo, kar je bilo! Prihodnji čas naj po- pravi krivo, naj pobota, nezmerno terpljenje. Bog sam, ki nešrečo pošilja i zopet sreče da, nam veli prijatlom biti; toraj bodimo!“ To rekši razpne roke ter ga objame.

(Dalje sledi.)

Dnarna cena 17. Kimorca 1851.

	V dnarju
Cesarskih čekinov agio (od 100 gold.)	22 1/2 gld.
Srebra	16 1/2 »

Odgovorni vrednik: *Dragotin Melcer.* — Založnik in tiskar *Jožef Blaznik.*

Vradni list št. 61.

Št. 305.

(163) c 1

Srečkanje porotnikov za porotno sejo, ki se bo 27. oktobra t. l. zjutraj ob 9. v Novem mestu začela, bo 6. oktobra t. l. zjutraj ob 10 v sodniškej dvorani v Novem mestu.

Od predsedništva c. k. deželnega sodni- štva v Novem mestu 15. septembra 1851.

Od Scheuchenstuel s. r.,
predsednik.

Št. 6800.

Oznanilo.

(162) c 2

Naturalno oskerbljenje c. k. vojakov tu sem prišlih za poslednje oskerbniško leto o pravem času zagotoviti, je visoko minister- stvo vojaštva po dospelem ukazu lombardo- beneškega deželnega vojaškega poveljništva št. 4158 od 29. avgusta z razpisom A. 3782 od 9. t. m. ukazalo, da bode v zagotavljenje kruha, ovsna, sena, slame za postlje, sveče, in olje prejemna dražba za čas od 1. novembra do konca mesca julija ali tudi do konca ok- tobra pr. l.

Tudi za voznjino kruha v Toplice med časom kopanja prihodnjega leta bo dražba.

V primeri bo potreba vsak dan 130 obro- kov kruha, 350 obrokov slame za postlje, 8 funtov lojevih sveč in 5 1/2 funtov olja.

Kavcije se vstanove pri kruhu 7, pri sve- čah in olju 5 percentov. Bolj natanjke po- godbe se zamorejo v tukajšni c. k. vojaški oskerbniški pisarnici pregledati.

Najemna obravnava bo 25. septembra t. l. v vradni pisarnici tukajšnega c. k. okrajnega poglavarstva, in kdo se meni česar vdeležiti, se tu sem ob imenovanem času povabi.

Novomesto 9. septembra 1851.

Za c. k. okrajnega poglavarja:
pervi c. k. okrajni komisar
od Roeder s. r.

Št. 7365.

Oznanilo

(161) c 3

V zagotavljenje priprege na poti najema med vladnim letom 1852 v vojaški postaji v Ljubljani bo javna dražba pri tukajšnem c. k. okrajnem poglavarstvu 9. oktobra 1851 med deveto in dvanajsto uro dopoldne, potem v zagotavljenje priprege na poti najema med vlad- nim letom 1852 v vojaški postaji na Verhniki pa 11. oktobra 1851 med deveto in dvanajsto uro dopoldne pri županu na Verhniki.

Kdor meni kaj prevzeti, se povabi na od- ločeni dan k obravnavi v Ljubljano in na Verh- niko na odločeni kraj, in pristavi se samo to še, da je vsak, kdor kaj prevzeme, zavezan 300 gold. zagotovila vložiti pri komisii, kateri bodo za kavcijo ostali.

Drugi pogoji se zamorejo že zdaj vsak dan pri c. k. okrajnem poglavarstvu v Ljub- ljani med vradnimi urami, kakor tudi pri žu- panu na Verhniki pregledati. Tudi v Ljubljani kakor na Verhniki se pismene ponudbe preje- majo, ki pa vender morajo do 10. ure zjutraj na dan dražbe komisii izročene biti, in sicer takole napisane:

Podpisani se zaveže priprego dajati za vo- jaško ljubljansko (verhniško) ostajo med vlad- nim letom 1852 kakor najemnik proti pover- nitvi .... kr. za konja in miljo in razun tega se zaveže dražbine pogoje v vsih zadevah na- tanjko deržati.

Taki ponudbi se ima odločeni vadium pr. 300 gold. ali v gotovini ali pa listek, da se je vadium pri kaki javni denarnici vložil, priložiti.

C. k. okrajno poglavarstvo
Ljubljana 3. septembra 1851.

Št. 7506.

Razglas

(163) c 1

posojivcem zapustnine.

Pri c. k. okrajnem sodništvu ljubljanske okolice imajo vsi tisti, ki imajo o zapustnini 29. marca 1851 umerle posestnice pol zem- ljišča Agate Šeškarjeve iz Planinice št. 1 kakor posojivci kaj tirjati, 21. oktobra se oglašiti in skazati posojilo, ali pa do tistega časa pismeno naznaniti, ker bi sicer ti posojivci, ako bi posojilo imetje preseglo, potem nič več ne mogli tirjati razun ako jim kaka zastava gre.

Ljubljana 14. avgusta 1851.

C. k. okrajni sodnik
Heinricher s. r.

Št. 7513.

Razglas

(164) c 1

posojivcem zapustnine.

Pri c. k. okrajnem sodništvu ljubljanske okolice imajo vsi tisti, ki imajo o zapustnini 2. marca 1851 umerlega kajzarja Janeza Komatarja iz Goloberda kakor posojivci kaj tirjati, 22. oktobra se oglašiti in skazati po- sojilo, ali pa do tistega časa pismeno nazna- niti, ker bi sicer ti posojivci, ako bi posojilo imetje preseglo, potem nič več ne zamogli tirjati razun ako jim kaka zastava gre.

Ljubljana 8. avgusta 1851.

C. k. okrajni sodnik
Heinricher s. r.

Št. 7342.

Oznanilo

(160.) c 3

24. septembra 1851 med 10 in 12 uro dopoldne bo v vradni pisarnici ljubljanskega okrajnega poglavarstva dražba v zagotavlje- nja naturalij in služnih potreb za c. k. vojake

v Ljubljani za čas od 1. novembra 1851 do poslednjega julija 1852 ali tudi do poslednjega oktobra.

Potreba je sledečih reči:

a)	1250 krušnih-
b)	119 ovsenih-
c)	14 mervenih obrokov a 8 "
d)	81 " " a 10 "
e)	143 slamnatih " a 3 "
f)	120 vaganov oglja
g)	100 liber lojenih sveč za zimo
h)	100 " olja in tahtov za lampe
i)	120 vaganov oglja med poletjem
k)	35 liber lojenih sveč
l)	50 " olja in tahtov za lampe
m)	na čertert leta 3500 slame za postlje 12 liber za obrok.

Kdor je tedej voljen kaj tega prevzeti, se tedej povabi k dražbi na 24. t. m. v tukajšno vradno pisarnico, ker zamore bolj natanjkepo- goje, ki se že zdaj zamorejo v vojaški pisar- nici zvediti, pregledati.

C. k. okrajno poglavarstvo
Ljubljana 4. septembra 1851.

Glančnig s. r.

Št. 2700.

Oznanilo.

(159.) 3

Po naznanilu c. k. višjega vodstva za obćenje od 29. pr. m. št. 9599/P boste od mesca septembra t. l. vsak mesec dve narav- ne voznji po parobrodih austrijskega Llojda v Aleksandrio, namreč:

10. vsacega mesca v zvezi v Bombaj-čerto, in 27. vsacega mesca v zvezi v Kalkuto-čerto.

Obe voznji se boste Korfu dotaknule. Čas vrnitve se ravna po dospelih brit- tanskih brodih iz Indije in Sueca. Bombaj-brod dospe navadno 17 — 18, in Kalkuta-brod 7 — 8. v mescu v Suecu.

Parobrode iz jutrovih deželj spremljajo zdravniški čuvaji in v kontumaciji se bodo deržali tako, da zamorejo potniki prispevši koj na suho zemljo stopiti, ako imajo dobre zdravniške spričebe.

To se s tem pristavkom sploh naznani, da se, ker se obe voznji za prepeljavanje dopisav rabijo, dopisave, ki se imajo po ime- novanih parobrodih dalej poslati, vsakterikat ob takem času pošlejo, da o pravej dobi v Terst dospe; in zavolj tega je potreba, da naj dalj tisti dan, predenj parobrod odjadra, v Terst dospe, to je 9. in 26. vsacega mesca.

C. k. poštno vodstvo.

Ljubljana 9. septembra 1851.

Hoffmann s. r.